

Varšava, 03.07.2014

Případ Olega Sencova: Federální služba bezpečnosti Ruské Federace mučí proukrajinské aktivisty z Krymu, aby je donutila k přiznání

Federální služba bezpečnosti Ruské Federace zadržela na Krymu čtyři ukrajinské občany. Podezřívá je z přípravy teroristického činu na území okupovaného poloostrova. V průběhu výslechů podrobuje zadržené mučení, aby je donutila k přiznání. Hlavním podezřelým je známý ukrajinský filmový režisér a aktivista *Euromajdanu* Oleg Sencov, který po okupaci Krymu Ruskem aktivně zaujímal proukrajinskou pozici.

V květnu 2014 v Simferopolu (Autonomní republika Krym, Ukrajina) Federální služba bezpečnosti Ruské Federace (FSB RF) zadržela čtveřici ukrajinských občanů:

- **Oleg Sencov** (zadržen 11.05.2014) – 37 let, režisér, scénárista a producent, účastník hnutí *Automajdan* (jedna z odnoží *Euromajdanu*). Po anexi Krymu Oleg Sencov aktivně pomáhal ukrajinským vojákům a příslušníkům jejich rodin opustit poloostrov;
- **Alexandr Kolčenko** (zadržen 16.05.2014) – 24 let, účastnil se studentských a ekologických akcí na Krymu, hlásil se i k antifašistickému hnutí.
- **Gennadij Afanasjev** (zadržen 09.05.2014) – 23 let, účastnil se natáčení videoklipů na podporu proukrajinského hnutí na Krymu;
- **Alexej Čyrnyj** (zadržen 09.05.2014) – 33 let, vysokoškolský učitel vojenské historie na Institutu kultury v Simferopolu.

Čtveřici aktivistů zadrželi v Simferopolu a přepravili do bývalé budovy Služby bezpečnosti Ukrajiny (SBU), nyní FSB RF, bulvár Ivana Franko 13. Příbuzní ani advokáti zadržených od okamžiku zatčení o nich nedostávali žádné informace. Teprve **26.05.2014** se dozvěděli, že příslušníci FSB RF na území Krymu unesli aktivisty *Euromajdanu* a přepravili je do vazební věznice Lefortovo v Moskvě. Dmitrij Dinze, Sencovův advokát, uvedl, že zadržování O.Sencova, A.Kolčenka, G.Afanasjeva a A. Čyrnyje v budově FSB RF na Krymu bylo nezákonné zejména z toho důvodu, že nikdo z nich nebyl z ničeho obviněn. Obvinění jim bylo sděleno teprve po utajeném převozu do Moskvy.

Vůči zadrženým bylo zahájeno trestní stíhání v souladu s odst. 2. článku 205 („teroristický čin“), odst. 2. článku 205.4 („organizace teroristického uskupení“) a částí 3. článku 222 („nelegální držení zbraní“) TZ RF¹. Podle odst. 2. článku 205 TZ RF zadrženým hrozí trest odnětí svobody na dobu 10 až 20 let.

Všechny čtyři zadržené viní z toho, že se údajně v rámci organizovaného teroristického uskupení připravovali ke spáchání teroristického činu – výbuchů v noci z 8. na 9. května 2014. K tomu údajně

¹<http://www.fsb.ru/fsb/press/message/single.html?id=10437554@fsbMessage.html>

plánovali použít podomácku vyrobený výbušný systém, který údajně plánovali odpálit v blízkosti pietního místa *Věčný oheň* a Leninova pomníku v Simferopolu. Dále je viní, že v období 14. až 18. dubna zakládali požáry v kancelářích organizace *Ruská obec Krymu* a zastoupení strany *Jednotné Rusko*.

Veřejnost je o celé věci informována útržkovitě, v přesně odměřených dávkách, prostřednictvím tištěných a elektronických médií. V dopise náměstka Generálního prokurátora RF ze dne 17.06.2014 se kupříkladu říká, že vůči Olegu Sencovovi a Alexeji Kolčenkovi již byla „v rámci společného řízení zahájena tři trestní stíhání v souvislosti s činností teroristického uskupení, jehož členové spáchali v Simferopolu dva teroristické činy, a pro další teroristický čin ve stádiu pokusu, který nebyl dokonán proti vůli pachatelů“².

Advokátem Olega Sencova je Dmitrij Dinze, známý v souvislosti s případy *PussyRiot*, aktivistů zatčených na Bolotném náměstí a stíháním ekologa a levicového aktivisty Alexeje Gaskarova. Advokátem Alexandra Kolčenka je Světlana Sidorkina. FSB RF donutila advokáty, aby podepsali prohlášení o zachování mlčenlivosti o okolnostech případu. Podobné prohlášení donutili podepsat i členy Moskevské společenské pozorovací komise Diljaru Tasbulatovovou a Zozu Svetovovou, které se dne **29.05.2014** domohly návštěvy zatčených. Proto jména vyšetřovatelů, kteří se případem zabývají, a stejně tak i jména zástupců strany žalující nejsou známa. Nicméně dne **24.06.2014 ve vysílání televizní stanice *Dožd'* zaznělo, že za tento případ odpovídá Michail Savickij, plukovník FSB, náčelník 3. oddělení Správy vyšetřování FSB RF. Veřejnosti je známý zejména díky tomu, že řešil případ atentátu na Ramzana Kadyrova**³.

V médiích se uvádí, že Alexej Čyrnyj a Gennadij Afanasjev se po mučení a psychologickém nátlaku vzdali služeb nezávislých právníků, spolupracují s vyšetřovateli a použijí služeb právníků přidělených státem (ex-offo)⁴.

Mučení zadržených

Ve věci přípravy teroristických činů na Krymu se veškeré důkazy zakládají na doznání Kolčenka, Afanasjeva a Čyrnyje (Oleg Sencov odmítl svou vinu uznat.) Lze se však důvodně domnívat, že tato přiznání vyšetřovatelé vynutili mučením.

K tomuto závěru lze dojít na základě toho, že byl mučen i Oleg Sencov. Advokát Dmitrij Dinze uvedl, že jeho klienta mučili, když mu navlékali na hlavu igelitovou tašku a utahovali ji, až se dusil a upadal do bezvědomí. Vyhrožovali mu znásilněním i smrtí a nutili ho, aby se přiznal k organizaci výbuchů, zakládání požárů v kancelářích, přechovávání zbraní a výbušnin⁵.

Advokát Olega Sencova podal stížnost Výboru pro vyšetřování RF a uvedl v ní, že příslušníci FSB RF na území Krymu jeho klienta zbili a vyhrožovali mu. Obhájce žádá, aby kvůli tělesné újmě, kterou jeho klient utrpěl, bylo zahájeno trestní stíhání.

² <http://www.president-sovet.ru/news/6460/>

³ http://tvrain.ru/articles/makeeva_grustnoe_kino_kak_bortsy_za_edinuju_ukrainu_stali_rossijskimi_terroristami_chast_1-370604/

⁴ <http://avtonom.org/news/repressii-protiv-krymskih-aktivistov-politicheskij-kontekst-kto-takoy-aleksandr-kolchenko>

⁵ http://www.youtube.com/watch?v=Z4m_azieUZU

Oficiální mluvčí Federální vězeňské služby RF Kristina Bělousovová odmítá jakýkoliv nátlak na zatčené Ukrajince⁶.

Je třeba zdůraznit, že samozvané mocenské orgány na Krymu vyvíjely nátlak i na příbuzné zatčených. Během prvních týdnů po zatčení se pokoušely zbavit Olega Sencova rodičovských práv. Příbuzní Olega se museli dostavit k výslechu na odbor péče o nezletilé. Oleg má dvě děti, z nichž jedno je postižené autismem.

Ukrajina žádá propuštění svých občanů

Ukrajinská strana považuje obvinění ukrajinských občanů z údajné přípravy teroristických činů na Krymu za „absurdní, neopodstatněné a právně nepodložené“.

V souladu s ustanoveními konzulární úmluvy mezi Ukrajinou a Ruskou Federací velvyslanectví Ukrajiny v Moskvě oficiálně požádalo o neodkladné uspořádání setkání úředního zástupce konzulátu se zadržovanými občany Ukrajiny⁷.

Podle informací médií dne **26.05.2014** ministerstvo zahraničí RF v reakci na zmíněnou žádost ukrajinské strany oficiálně sdělilo, že Oleg Sencov a další dva občané Ukrajiny byli zadrženi jakožto podezřelí ze spáchání zločinů spojených s teroristickou činností⁸.

Dne **30.05.2014** se chargé d'affaires Ukrajiny v RF opakovaně žádal ruskou stranu, aby neprodleně umožnila setkání zadržovaných s konzulárním úředníkem ukrajinské ambasády. Avšak Moskva odmítá konzulárního ukrajinského úředníka k uneseným aktivistům připustit. Zdůvodňuje to tím, že zadrženi „jsou občany RF“ a proto ukrajinský konzul nemá právo je navštěvovat^{9,10}.

Dne **03.06.2014** ministerstvo zahraničí Ukrajiny předalo nótu chargé d'affaires Ruska v Ukrajině, v níž žádá o neodkladné setkání se zadržovanými Ukrajinci.

Ukrajinská strana trvá na tom, že všichni zadržovaní jsou ukrajinskými občany a tudíž ukrajinští diplomaté mají právo se s nimi setkat. Ruská strana naopak považuje zadržované za ruské občany, a proto návštěvu ukrajinských diplomatů nepřipouští. FSB RF svoje jednání komentuje takto: „Uplynula doba, v jejímž průběhu se občanům Ukrajiny a osobám bez státní příslušnosti, kteří v den, kdy se součástí Ruské federace stala Krymská republika a město federálního významu Sevastopol, měli trvalé bydliště na území výše uvedených subjektů, vydávaly osobní identifikační doklady občanů Ruské Federace. Dělo se tak na základě Federálního ústavního zákona ze dne 21.03.2014 č. 6-ФКЗ „O zařazení do Ruské Federace Krymské republiky a o vytvoření ve složení Ruské Federace nových subjektů - Krymské republiky a města federálního významu Sevastopol“¹¹. Protože zadrženi ve stanovené lhůtě jednoho měsíce ruské občanství neodmítli, automaticky se stali občany RF. Z toho plyne, že po okupaci Krymu Sencovovi, Kolčenkovi, Afanasjevoovi a Čyrnyjovi proti jejich vůli „udělili“ občanství RF. Podle logiky zástupců RF to znamená, že ukrajinské pasy unesených aktivistů *euromajdanu* pozbyly platnosti.

⁶ <http://top.rbc.ru/society/04/06/2014/928529.shtml>

⁷ http://society.lb.ua/life/2014/05/28/268123_posolstvo_ukraini_trebuje_pustit.html

⁸ http://news.liga.net/news/politics/1956243-mid_trebuje_ot_rossii_osvobodit_sentsova_i_eshche_trekh_ukraintsev.htm

⁹ <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/1504-shhodo-dij-mzs-ukrajini-iz-zvilynennya-kinorezhisera-olega-sencova-ta-inshih-gromadyan-ukrajini>

¹⁰ http://tvrain.ru/articles/makeeva_grustnoe_kino_kak_bortsy_za_edinuju_ukrainu_stali_rossijskimi_terroristami_chast_1-370604/

¹¹ <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102351305&intelsearch=%EA%F0%FB%EC>

Na druhé straně, Sencovův advokát komentuje situaci následně: „*Můj klient nenapsal žádost o udělení (ruského) občanství a (ruský) pas nedostal. Vyšetřovatel, když vyplňoval formulář osobních údajů mého klienta, napsal: „Občan RF mající ukrajinský pas“*“¹².

Dne **20.06.2014** zástupce Generální prokuratury Ukrajiny sdělil, že „příslušné orgány Ruské Federace ignorují veškeré snahy kompetentních ukrajinských orgánů navázat spojení se svými občany, jakož i snahy o poskytnutí jim veškerých konzulárních služeb stanovených mezinárodními úmluvami“¹³.

Dne **24.06.2014** ministr zahraničí Ukrajiny Pavel Klimkin požádal předsedu OBSE Didiera Burkhalterera, aby pomohl dosáhnout osvobození ukrajinského filmového režiséra Olega Sincova a dalších ukrajinských občanů zadržенých na území Krymu a obviněných z teroristické činnosti¹⁴.

Zástupci Ministerstva zahraničí Ukrajiny (případ Olega Sincova má na starosti zaměstnankyně Ministerstva zahraničí Ukrajiny Ljubov Abravitovová) zdůrazňují, že orgány RF činné v trestném řízení porušují veškeré mezinárodní dohody a zásady a „hrubě pošlapávají“ lidská práva a svobody.

Reakce veřejnosti

Zadržení a zatčení známého ukrajinského režiséra vyvolalo velké pohoršení ukrajinské a světové veřejnosti.

Dne **28.05.2014** se zástupci Národního svazu kinematografistů Ukrajiny, *Automajdanu*, jehož účastníkem byl i Sencov, a další uvědomělí občané sešli v Kyjevě u budovy úřadu ukrajinského prezidenta. Schválili výzvu adresovanou nejvyšším mocenským orgánům Ukrajiny, v níž žádají, aby vláda a prezident učinily vše nezbytné pro neodkladné propuštění Olega Sincova¹⁵.

Dne **10.06.2014** zástupci Evropské filmové akademie (European Film Academy), konkrétně 19 světově proslulých evropských režisérů, herců a producentů napsali otevřený dopis adresovaný prezidentovi RF Vladimíru Putinovi, předsedovi Státní dumy RF Sergeji Naryškinovi, řediteli FSB Alexandru Bortnikovi, ministru vnitra Vladimíru Kolokolcevovi, ministru kultury Vladimíru Mědinskému a generálnímu prokurátoru Jurii Čajkovi. V dopise požadují vyřešení případu zadržенého O.Sincova. Dopis zejména podepsali tito mistři evropského filmu: Pedro Almodóvar (Španělsko), Akki Kaurismäki (Finsko), Ken Loach (Velká Británie), Daniel Olbrychski (Polsko), Bertrand Tavernier (Francie), Andrzej Wajda (Polsko), Wim Wenders (Německo), Krzysztof Zanussi (Polsko)¹⁶.

Dne **28.06.2014** se předseda Svazu kinematografistů RF Nikita Sergejevič Michalkov obrátil na prezidenta Ruska Vladimíra Putina se žádostí o osvobození ukrajinského režiséra Olega Sincova.

Fond *Otevřený dialog* se domnívá, že trestní řízení vedená proti občanům Ukrajiny jsou zcela zinscenovaná a představují markantní příklad pronásledování proukrajinských aktivistů na území

¹²http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?fsbshniki_nazvali_sentsova_grazhdaninom_rf_s_pasportom_ukraini_advokat&objectId=458104&language=ru

¹³ <http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?m=publications&c=view&t=rec&id=140279>

¹⁴ <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/24654-ministr-zakordonnih-sprav-ukrajini-pavlo-klimkin-zustriv-sya-z-dijuchim-golovoju-obse-didyer-burkkhalyterom>

¹⁵ <http://ukrkino.com.ua/kinotext/news/?id=612>

¹⁶ http://www.europeanfilmacademy.org/News-detail.155.0.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=223&cHash=01c841fe7c3fefa4b278d933ba750e31

Krymu okupovaného ruskými vojsky. Hlavní příčinou represálií vůči aktivistům je jejich jednoznačný postoj ve věci zachování celistvosti Ukrajiny.

Žádáme ruské mocenské orgány, aby neprodleně osvobodily ukrajinské občany Olega Sencova, Alexandra Kolčenka, Gennadije Afanasjeva a Alexeje Čyrnyje, kteří jsou bezdůvodně obviněni z přípravy teroristických činů.

Vyzýváme:

- příslušné orgány RF, Výbor pro vyšetřování FSB a zmocněnce pro lidská práva RF, aby dosáhli toho, že Oleg Sencov a Alexandr Kolčenko budou mít možnost setkávat se se svými advokáty a příbuznými během všech fází řízení vedeného proti nim, bez jakýchkoli překážek a odkladů, v souladu s mezinárodními standardy; dále žádáme, aby ukrajinský konzul měl možnost zadržené navštívit.
- mezinárodní společenství, mezinárodní nevládní lidskoprávní organizace, aby pozorně sledovaly případ Olega Sencova a dalších ukrajinských občanů, kteří jsou viněni z přípravy teroristických činů na území Krymu.
- poslance Evropského parlamentu a velvyslance evropských zemí v RF, aby neprodleně zaslali příslušným orgánům RF žádosti o osvobození ukrajinských občanů.
- je nezbytné organizovat zvláštní pozorovací misi složenou z představitelů Evropského parlamentu, parlamentního shromáždění Rady Evropy a OBSE, která bude monitorovat podmínky, v nichž jsou ve vazebních věznicích drženi ukrajinští občané obvinění z přípravy teroristických činů na území Krymu; tato pozorovací mise by měla celkově zhodnotit postup ruské strany.
- prezidenta Ruské Federace, aby posoudil možnost propuštění zadržených, a zmocněnce pro lidská práva, aby podal příslušnou žádost o udělení milosti.

Pro více informací obraťte se prosím:

Sergej Suchobojčenko - sergey.sukhoboychenko@odfoundation.eu

Ludmila Kozlovská - lyudmylakozylovska@odfoundation.eu

Fond "Otevřený dialog"